

22.6.2022

Poliisitarkastaja Seppo Sivula
Sisäministeriö, poliisiosasto

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

LAUSUNTO LYIJYHAULIEN RAJOITUSEHDOTUKSEN VAIKUTUKSESTA POLIISITOIMINTAAN

Olen 5.6.2020 lausunut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle Euroopan komission aikomuksesta rajoittaa lyijyn käyttöä muun muassa ampumatarvikkeissa ja kalastuspainoissa. Pyyntöä päivitän lausuntoni vastaamaan käsitystäni tämänhetkisestä lyijyrajoitushankkeen tilasta.

Euroopan kemikaalivirasto ECHA on valmistellut komission pyynnöstä lyijyhaulien käyttöä kosteikkoalueilla koskevan rajoitusehdotuksen REACH-asetuksen ((EY) N:o 1907/2006) nojalla. Ensimmäisessä rajoitusehdotuksessa esitettiin lyijyhaulien käytön ja hallussapidon rajoittamista kosteikkoalueilla. Rajoitus kattaisi myös kosteikoilla sijaitsevat ampumaradat. Toisessa toimeksiannossa pyydetään ECHAa selvittämään lyijyhaulien käytön rajoittamista ja/tai kieltämistä kaikessa metsästyksessä ja urheiluammunnassa muissakin kuin kosteikkoympäristöissä. Lisäksi selvitetään tarvetta ja mahdollisuuksia rajoittaa lyijypitoisten luotien ja kalastusvälineiden käyttöä. Toisen vaiheen esityksen antaminen on hieman viivästynyt aikaisempaan lausuntooni kirjatusta kuluvaan vuoden alusta. Kemikaalivirasto on vastikään julkistanut rajoitusesityksen 2. version, jossa on otettu huomioon julkisessa kuulemisessa tulleet mielipiteet, kemikaaliviraston riskienarviointikomitean mielipide ja sosioekonomisten vaikutusten arviointikomitean alustava mielipide. Kyseessä ei ole vielä lopullinen rajoitusesitys, vaan joitakin muutoksia oletettavasti tulee.

Mahdollisesti kesäkuun lopulla aukeaa jälkimmäisen esityksen julkinen kuuleminen, joka kestää 60 päivää. Kuulemisen aikana ehdotusta on mahdollista kritisoida ja esittää muutosehdotuksia ja perusteltuja argumentteja niille. Tämän jälkeen asia etenee viranomaistyönä ja vaikutusmahdollisuudet ovat vähäisemmät.

Sotilaskäyttö sekä muut ei-siviilikäytöt (poliisi, rajaturvallisuus, tulli) eivät kuulu rajoitusten piiriin. Myös lyijyammusten käyttö sisätiloissa on rajattu molempien rajoitusehdotusten ulkopuolelle. Vaikka viranomaiskäyttö on rajattu ehdotuksen ulkopuolelle, olisi rajoituksella merkittäviä vaikutuksia poliisin toimintaan liittyen patruunoiden saatavuuteen, poliisin ja sivullisten turvallisuuteen, poliisin toimintakykyyn, varusteiden uusimisesta aiheutuviin kustannuksiin ja poliisin käytettävissä olevien ampumaratojen vähenemiseen. Merkittävin osa poliisin käyttämien luotiaseiden patruunoiden luodeista on lyijy-ydinluoteja. Ylivoimaisesti eniten käytetään 9 mm harjoitus- ja virkapatruunoita. Poliisi hankkii

käyttämänsä patruunat kilpailutuksen perusteella valitulta sopimustoimittajalta. Omaa patruunatuotantoa poliisilla ei ole.

Vaikka lyijyluotien käyttö viranomaistoiminnassa sallittaisiinkin, ongelmaksi muodostuu patruunoiden saatavuus. Patruunavalmistajilta saadun tiedon mukaan lyijyluodin sisältäviä patruunoita ei kannata valmistaa pelkästään viranomaiskäyttöä varten. Jos lyijyn käyttökiellon vuoksi patruunatehtaiden muu tuotanto loppuu tai supistuu merkittävästi, sillä on vaikutusta myös poliisin käyttämien patruunoiden saatavuuteen.

Poliisin käyttämät virkapatruunat on valittu niin, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän vaaraa ja vahinkoa sekä kohdehenkilölle että mahdollisille ulkopuolisille, mutta ne ovat kuitenkin riittävän tehokkaita pysäyttämään kohdehenkilön toiminnan. Nykyisin käytössä olevat lyijy-ydinluodit ovat testausten ja vammaballistiikkatutkimusten jälkeen valikoituneet tarkoituksenmukaisimmiksi.

Poliisin oma suojautuminen perustuu uhka-arvioon todennäköisimmistä vaaroista. Poliisin käyttämät suojaliivit, -kilvet, -kypärät ja ajoneuvojen suojaus on mitoitettu lyijy- tai lyijy-ytimisten luotien varalle koska ne ovat tällä hetkellä tavanomaisimpia käytössä olevia luotityyppejä. Suojavarustus on aina kompromissi suojaavuuden ja liikkuvuuden välillä. Nykyisin käytössä olevat suojavarusteet on valittu niin, että ne antavat käyttäjälleen riittävän suojan, mutta käyttäjä pystyy kuitenkin liikkumaan ja muuten toimimaan niitä käyttäessään. Jos lyijykiellon myötä markkinoilla olevat ampumatarvikkeet ovat jatkossa lyijyttömiä täyskupari- tai messinkiluoteja, poliisiin suojavarusteiden suojaavuus täytyy arvioida kokonaan uudestaan. On todennäköistä, että riittävän suojan tarjoavat varusteet ovat merkittävästi painavampia ja kömpelömpiä, jolloin poliisin liikkuvuus ja toimintakyky heikkenee.

Poliisin omat ampumaradat on rakennettu lyijy-ytimisten luotien käytön mukaisiksi. Omien ampumaratojen lisäksi poliisi on useilla paikkakunnilla täysin riippuvainen ulkopuolisten hallinnoimista ampumaradoista. Lyijyluotien käytön kieltäminen vähentäisi merkittävästi sekä metsästys- että ampumaurheiluharrastusta ja siten myös harrastusten edellyttämien ampumaratojen määrää. Jos ampumaratojen määrä vähenisi valtakunnassa, vaikeutuisi poliisille säädettyjen ampuma-aseen ylläpitokoulutusten ja tasokokeiden suorittaminen merkittävästi.

Jos lyijy-ydinluodit joudutaan korvaamaan muulla materiaalilla, poliisihallinnolle aiheutuu lisäkustannuksia arviolta useiden kymmenien miljoonien eurojen arvosta. Kustannukset muodostuvat pääosin kaikkien suojavälineiden, suojavarusteiden ja ampumaratojen uusimisesta sekä tutkimuksista korvaavien ampumatarvikkeiden löytämiseksi.

ECHAN toisessa esityksessä on metsästyksen kannalta joitakin hyväksyttäviä muutoksia, mutta tärkeimmän asian, eli ampumaratojen osalta tilanne on edelleen huolestuttava. Toteutuessaan rajoitus sulkisi suurimman osan Suomen ampumaradoista ja vaikeuttaisi erittäin merkittävästi viranomaisten, reserviläisten ja kaikkien harrastajaryhmien ampumatoimintaa. On syytä huomata, että sotilas- ja viranomaispoikkeus koskee ainoastaan viranomaisten ampumatoimintaa viranomaisten hallinnoimilla ampumaradoilla. Reserviläis- ja viranomaistoiminta siviiliradoilla on käytännössä rajoituksen alaista. Radan

hallinnoija vastaa lyijyn hallinnasta ja sen kustannuksista. Vaikutukset alan teollisuudelle olisivat myös hyvin vakavat laukaussmäärien romahtaessa.

Olenneisimmat asiat uudessa esityksessä:

- Lyijyhaulit kielletään metsästyksessä kaikkialla, aiemmin esitettyä 5 v siirtymäaikaa todennäköisesti lyhennetään, pituus ei tiedossa, mutta arviolta 1½ - 3 vuoteen.
- Lyijyhaulit ampumaradoilla käytännössä kielletään. Huippuampujille todennäköisesti poikkeus niille radoille, joissa lyijyhaulit saadaan kerättyä vuosittain pois > 90 % tehokkuudella. Korpiradoilla ampuminen lyijyhauleilla loppuu.
- Lyijyluodit metsästyksessä kielletään 18 kuukauden siirtymäajalla kaikkialla seuraavin poikkeuksin:
 - o Hylkeenpyynnissä lyijyluodit sallitaan (Suomi vaati tätä)
 - o Kokovaippaluodit pienriistan metsästyksessä sallitaan, mikäli kansallinen lainsäädäntö ne sallii. Tämä mahdollistaa pohjoismaisen latvalinnustuksen ja turkismetsästyksen jatkumisen (oli Suomen vaatimus).
 - o Pienikaliiperiset patruunat metsästyksessä, käytännössä vain pienoiskiväärin patruunat 22LR ja 17 HMR sallitaan viiden vuoden siirtymäkauden ajan, jonka jälkeen tarkastellaan, onko kelpollisia korvaavia tuotteita markkinoilla vai pitääkö siirtymäaikaa jatkaa.
- Lyijyluodit ampumaradoilla kielletään viiden vuoden siirtymäajalla seuraavin poikkeuksin:
 - o Käyttö voi jatkua radoilla, joissa on > 90 % tehokkuudella toimivat (metalliset) luotiloukut tai ”parhaan tekniikan hiekkaloukut”. Parhaan tekniikan hiekkaloukussa on vaatimuksena vesieristys alla, betoniseinät sivuilla ja katto päällä. Lisäksi pintavesien kulku on hallittu (ehkä viemäröinti/salaojitus) ja lyijypitoisuuksien seuranta. Tarvittaessa maapuhdistamo.
 - o Suomesta ei montaa ampuma-/metsästysseuraa löydy, jolla on varaa ensimmäiseenkään tällaiseen hiekkaloukkuun.

Poliisitarkastaja

Seppo Sivula